

קטוזיס מחלת ממשק

עופר קרול
ofer1939@netvision.net.il

תחלובה ארוכה, יובש ארוך והשמנה מסבירים את מרבית אירועי הקטוזיס וזה בידנו. כך גם הקטוזיס המאוחר. תוספי המזון כמו ויטמין B שהוזכר למעלה הם כלי עזר חשובים, אבל ומעל לכול, הממשק

18-20 ליטר ואין מצב שהרבה פרות המגיעות לייבוש בתנובה כזו יהיו פרות שמנות. מעבר לכך, יש הרבה עדויות והוכחות כי פרות ש"זוכות" לתקופת יובש ארוכה נוטות להשמנה וניתן למצוא קשר ישיר בין משך היובש למופע קטוזיס. בדקתי בלא מעט רפתות ומצאתי כי ניתן להסביר עד כ-80% ממקרי הקטוזיס במשך התחלובה, משך היובש והמצב הגופני בזמן הייבוש. אם זה נכון אזי מובן שקטוזיס זו מחלת ממשק. עד כאן הקטוזיס שאנחנו בודקים ומגלים בתקופה שלאחר ההמלטה.

קטוזיס מאוחר

בכל זאת יש גם קטוזיס מאוחר יותר שלא רבים מאיתנו יודעים לאבחן ויש, ובאופן "מפתיע", גם קטוזיס במבכירות. לכל אלו ניתן לקרוא קטוזיס משני שנובע במבכירות מהשמנה לקראת ההמלטה, כמו בפרות הבוגרות אבל, גם מפגיעה בצריכת המזון בתחרות על האבוס. בעיות רגליים ומנה לא מאוזנת מהוות גורם עיקרי במחסור האנרגיה שמביא לקטוזיס המאוחר.

ומעל לכול, מאזן אנרגיה שלילי הוא תופעה בלתי נמנעת בפרות חלב. הפרה משולה לבלון שמנפחים אותו ובשלב מסוים משתמשים בחלק מהאוויר (השומן) הנאגר. במקרה שלנו, כמקור לאספקת אנרגיה וזה תהליך רצוי וידוע. מתי מאזן אנרגיה שלילי הופך בעייתי? כאשר הוא חריף ולא מבוקר וזה מה שקורה כאשר נפגעת צריכת המזון עקב השמנה, תחרות, צליעה, מנה חסרה ולא מאוזנת וממשק אבוס. מעבר לכימייה וחילוף החומרים, הקטוזיס בידנו ובכלי הממשק העומדים לרשותנו. התגברנו וקיבלנו גם יותר חלב וגם הפוריות תשתפר.

לסיכום: תחלובה ארוכה, יובש ארוך והשמנה מסבירים את מרבית אירועי הקטוזיס וזה בידנו. כך גם הקטוזיס המאוחר. תוספי המזון כמו ויטמין B שהוזכר למעלה הם כלי עזר חשובים, אבל ומעל לכול, הממשק. ■

קטוזיס זהו מצב של מחסור באנרגיה זמינה לתפקוד בעל החיים. ההתחלה במאזן אנרגיה שלילי שמקורותיו שונים: 1. האחד, נובע מפירוק מוגבר של שומני הרזרבה הגופנית, דבר שיוצר מעמס על הכבד ופירוק השומן נקטע ולא מתקיים עד הסוף. תוצרי הפירוק שלא הושלם הם גופי הקטו. 2. השני, "קטוזיס של עניים" - נולד במצב של רמת הזנה נמוכה, הן בגלל מדיניות ההזנה והן בגלל קשיים טכניים בעצם הגישה למזון, תנאי שיכון לא נאותים, בעיות טלפיים וצליעה ועוד.

למדנו שכדי למנוע השמנה צריך להקפיד על זמן תחלובה תקין של לא יותר מ-380-400 יום, כי אז נייבש את הפרות בתנובה גבוהה יחסית של 18-20 ליטר ואין מצב שהרבה פרות המגיעות לייבוש בתנובה כזו יהיו פרות שמנות

קטוזיס נגרם כאשר נפגע תפקוד הכבד מהסיבות שנאמרו למעלה. עד כאן הקשר בין מאזן האנרגיה, תפקוד הכבד והקטוזיס. מחקרים רבים מצביעים על כך שניתן לטפל בתפקוד הכבד בדרך של ויטמין B ובעיקר ניאצין וכולין, שניתנים לפרה כשהם מוגנים מפירוק בכרס, מה שמקל על ספיגתם במעי לטובת תהליכי חילוף החומרים של שומני הכבד.

איך מגיעים מכל זה להצהרה כי קטוזיס היא מחלת ממשק? התשובה בפתיה. פרה שמתייבשת או שממליטה שמנה, צורכת פחות מזון ונקלעת למאזן אנרגיה שלילי. מניעת ההשמנה יכולה להיעשות רק בדרך של ממשק.

למדנו שכדי למנוע השמנה צריך להקפיד על זמן תחלובה תקין של לא יותר מ-380-400 יום, כי אז נייבש את הפרות בתנובה גבוהה יחסית של